

Christina Løtzsch Hansen

Fra: Natalia Louise Lehnsdal <NLL@kl.dk>
Sendt: 28. januar 2015 11:26
Emne: KL's høringssvar vedr. lovforslag om ændring af valgloven
Vedhæftede filer: Tekst til Høringssvar.pdf

Hermed fremsendes KL's høringssvar til lovforslag om ændring af valgloven vedrørende anmeldelse af kandidatlistor, afskaffelse af pligt til opstilling til kommunale og regionale valg, åbningstid på valgdagen, frister for brevstemmeafgivning m.v. samt juniortilforordnede.

Vh
Natalia Lehnsdal

Natalia Louise Lehnsdal
Juridisk Konsulent

Jura og EU
Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 33 70 38 22
Mobil: 24 78 66 48
www.kl.dk

NOTAT

Tekst til Høringssvar

Grundstenene for vores repræsentative demokrati er valg og deltagelse, og det er derfor vigtigt, at valghandlingen er tilrettelagt så smidigt som muligt for borgere, kandidater og kommunerne. KL byder derfor moderniseringen af lovgivningen vedrørende valg samt muligheden for at bruge juniortilforordnede velkommen.

KL er overordnet set meget positivt indstillet over for ændringsforslagene, der vil indebære betydelige serviceforbedringer for vælgerne og en lettelse af de administrative byrder for partier og kandidater.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har i udarbejdelsen af lovforslaget udvist stor lydhørhed overfor kommunerne, og taget de praktiske udfordringer kommunerne står med ved afholdelsen af valg alvorligt. Det vil KL gerne kvittere for.

Det er KL's synspunkt, at harmoniseringen af frister, bedre procedurer for kandidat- og stillerlister og fremrykningen af den sidste frist for brevstemmeafgivning til sammen giver en mere smidig valgafvikling.

Derudover har KL følgende bemærkninger til forslagene til ændring af valgloven:

Vedr. åbning af valgstederne kl. 08.00

Åbning af valgstederne kl. 08.00 er en serviceforbedring for borgerne, som muligvis vil kunne medvirke til at øge valgdeltagelsen og forkorte ventetiden ved valgstederne.

Ændringerne medfører en betydelig administrativ byrde for kommunerne. Der er et stort arbejde forbundet med forberedelserne inden åbningen af valgstederne - ikke mindst med at optælle et stadig stigende antal

Den 28. januar 2015

Sags ID: SAG-2015-00160
Dok.ID: 1967956

RSC@kl.dk
Direkte 3370 3336
Mobil 2360 2548

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S
Telefon 3370 3336

www.kl.dk
Side 1/2

brevstemmer, og efterfølgende igangsættes et stort arbejde med optælling på valgstederne.

Dette er udover selve valgbehandlingen, der på nuværende tidspunkt har en varighed på 11 timer. Typisk møder valgsekretærerne og budene i dag ind senest kl. 06.00 for at kunne have valgstederne klar til kl. 09.00, og arbejdet med stemmeopgørelsen er i mange kommuner ikke afsluttet samme døgn. Ændringen vil betyde, at valgsekretærer og bude skal møde kl. 05.00.

Vedr. juniortilforordnede

KL er positive overfor forslaget.

Rekruttering af juniortilforordnede vil gøre det muligt at lave aftaler med uddannelsesinstitutioner om klassevis tilmelding, hvilket vil være med til at lette rekrutteringen af tilforordnede vælgere.

Klassevis tilmelding gør det også muligt at give de unge tilforordnede vælgere en grundigere indføring i opgaven - eksempelvis som en del af et undervisningsforløb om demokrati og deltagelse. Det vil dermed både øge den demokratiske bevidsthed hos eleverne og øge kendskabet til opgaven blandt nye valgtilforordnede.

Af hensyn til at kunne bruge hvervet som juniortilforordnede som en del af et undervisningsforløb om demokrati på erhvervsskoler, gymnasier og øverste klassetrin i folkeskolen, ønskes mulighed for at søge dispensation i særlige tilfælde, hvor enkelte elever i klassen endnu ikke er fyldt 16.

Juniortilforordnede vil kunne hjælpe til på valgstederne med afgrænsede opgaver og under opsyn og instruktion af mere erfarne tilforordnede vælgere fx ved stemmeurnerne, valgboksene, optællingen af stemmesedler inden udlevering til bordene og til den efterfølgende optælling.

Dispensationsmuligheder for særlig små valgsteder

Flere kommuner har valgsteder på små øer med ganske få borgere. Eksempelvis har Odder kommune et valgsted på Tunø med cirka 100 vælgere. Fremrykning af åbningstiden på afstemningsstederne til alle valg og folkeafstemninger fra klokken 9.00 til kl. 8.00, vil i flere tilfælde betyde, at valgmaterialer og valgsekretæren skal fragtes af sted om natten, eller at de små valgsteder må nedlægges til ulempe for borgerne.

KL opfordrer derfor til, at det bliver muligt for kommunerne at søge dispensation for åbningstiderne for små valgsteder.

Fra: Jens Nygaard Nielsen <jnn@duf.dk>
Sendt: 29. januar 2015 11:29
Emne: Høringssvar: Ændringer af valgloven
Vedhæftede filer: BRV 2015-01-29 DUF høringssva-34135.7.0.pdf

Kære Økonomi- og Indenrigsministeriet, Valgenheden.

Tak for muligheden for at give en udtalelse ifm. høringen over forslag til Lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, lov om kommunale og regionale valg og lov om økonomisk støtte til politiske partier m.v. (Anmeldelse af kandidatlistor, afskaffelse af pligt til opstilling til kommunale og regionale valg, åbningstid på valgdagen, frister for brevstemmeafgivning m.v.)

Se venligst vedlagte høringssvar fra DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd.

Pva.

Henriette Laursen
Generalsekretær

/

Jens Nygaard Nielsen
Politisk konsulent

DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd
Scherfigsvej 5, 2100 København Ø
Tlf.: +45 39 29 88 88
Mobil.: +45 60 20 14 11
E-mail: jnn@duf.dk

Web: www.duf.dk
Nyheder: www.duf.dk/nyhedsbrev

Økonomi- og Indenrigsministeriet
Att.: Christina Løtzsch Hansen
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Høringssvar til forslag til Lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, lov om kommunale og regionale valg og lov om økonomisk støtte til politiske partier m.v. (Anmeldelse af kandidatlistor, afskaffelse af pligt til opstilling til kommunale og regionale valg, åbningstid på valgdagen, frister for brevstemmeafgivning m.v.).

29. januar 2015

Kontaktperson
Henriette Laursen
Tlf. dir.: 60201405
E-mail: hl@duf.dk

DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd takker for muligheden for at afgive høringssvar til ovenstående lovforslag. DUF har i den forbindelse følgende bemærkninger:

Demokratiet skal følge med tiden

Det danske demokrati og dets praktiske udførsel må løbende udvikles og tilpasses til de aktuelle samfundsforhold. DUF er af den overbevisning, at demokratiet aldrig kan betragtes som fuldt og færdigt, men hele tiden må justeres og udvikles, så det giver de bedste muligheder for borgernes deltagelse og engagement i samfundet.

Danmark er blandt de lande i Europa og verden, som har den stærkeste opbakning til demokratiet, både hvad angår danskernes tilfredshed med demokratiet og dets indretning, vurdering af hvor demokratisk landet er og hvor vigtigt, det er at bo og leve i et demokratisk land. Danskerne score således i gennemsnit 8,3 på en skala fra 0-10, hvor det Europæiske gennemsnit er 6,7.¹

Førerpositionen er vigtigt at værne om, samtidig med at demokratiet udvikles og forbedres.

Styrkelse af borgernes mulighed for deltagelse

DUF finder det positivt, at valgstederne åbnes tidligere for at imødekomme ønsket om at kunne stemme, før man møder på arbejde. Det er ønskeligt, at flest mulige knytter an til normen og vanen om at stemme, og ikke mindst traditionen at stemme sammen med andre, som man deler demokratisk fællesskab med. Det har en stærk værdi for demokratiet, at vælgerne kan ses og se hinanden i forbindelse med afstemningen. En sådan forbedring af borgernes mulighed for at deltage i

¹ European Social Survey 2012

demokratiet på valgdagen er en klar styrkelse af grundlaget for at sundt demokrati.

Værn om den demokratiske samtale og det åbne demokrati

DUF anser den stigende holdningsforskrækkelse i samfundet for bekymrende for demokratiets fremtid og den politiske samtale. En holdningsforskrækkelse, der kommer til udtryk ved at for eksempel holdningsprægede organisationer oplever vanskeligheder ved at komme i tale med elever og studerende på uddannelsesinstitutioner, og som det fremgår i bemærkningerne til forslaget, at borgere bliver negativt opsøgt pga. deres politiske ståsted. Det er DUFs holdning, at denne udvikling skal imødegås med en stærkere opbakning til de borgere, der står frem og engagerer sig i det fælles demokrati - og ikke må hemmeliggøres. Det er derfor bekymrende, at det foreslås at mindske offentligheden omkring stillerne til de kandidater og lister, der stiller op. Der bør i stedet gøres en indsats for at fremme anerkendelsen af et politisk engagement og en øget opbakning til de borgere, der på denne måde tager del i demokratiet.

Værn om det særlige ved at have borgernes tillid

DUF finder det rimeligt, at processen for at stille op til valg bliver forenklet, og at det efter forslaget ikke længere skal være et borgerligt ombud at være kandidat til valg. Dog skal det fortsat være en særlig position at have borgernes tillid som folkevalgt, hvorfor hvervet som folkevalgt fortsat skal være et borgerligt ombud med de rettigheder og pligter, der knytter sig til denne funktion. Dette anfører ministeriet også i sine bemærkninger til forslaget. Borgernes respekt for politikerne og demokratiet skal bevares og gerne styrkes, så tilliden til de folkevalgte kan øges.

Forbedrede forhold for listerne og deres kandidater

DUF støtter den foreslåede forenkling af administration og procedure for anmeldelse af lister mv. Det vil kunne skabe et godt grundlag for dels en styrkelse af det lokale demokrati og de lokaleorganisationer, der står bag listerne, men også frigive flere ressourcer til kandidaterne til at indgå i en demokratisk samtale med vælgerne op til valget. Det er således en god forenkling af processen både for kandidaterne/listerne og deres stillere.

DUF finder også tiltaget om, at der indføres ensartet og lovbestemte faste krav for at kunne stille op til kommunale og regionale valg, positivt. Det er vigtigt for det folkelige forankrede demokrati, at der en forholdsvis let adgang til at kunne stille op ved de kommunale og regionale valg, men også at der kan dokumenteres en vis folkelig forankring af listen, som antallet af stillere for en liste er udtryk for.

Begrænsning i borgernes demokratiske ret til at stemme

Den foreslåede indskrænkning af perioden for at kunne brevstemme til de kommunale og regionale valg samt Europa-Parlamentsvalg er efter DUFs mening betænkelig og vil kunne medføre, at flere borgere vil blive forhindret i at udøve deres demokratiske ret, som det er at stemme ved valgene.

DUF støtter derimod hensigten med at ændre på brevstemmeperioden af hensyn til de lokale lister og disses kandidater. Der er dog ikke noget, der efter DUFs mening, entydigt taler for, at dette skal ske ved at fremrykke tidspunktet for, at vælgerne kan brevstemme til valget. DUF mener således, at man kan fastholde en vid adgang for vælgerne til at brevstemme og samtidig imødekomme ønsket fra lokallisterne mv., ved at ændre fristen for indlevering af kandidatlisters tidsnok til, at de kan være godkendt ved det nuværende tidligste tidspunkt for at brevstemme til valg.

Demokrati har en pris

Den foreslåede fremrykning af sidste frist for afgivelse af brevstemmer med en søgnedag til tre søgnedage før valget er ifølge DUF en unødigt indskrænkning i vælgernes mulighed for at gøre brug af deres demokratiske borgerret. DUF mener ikke, at begrundelsen i en øget arbejdsbyrde og dermed det øgede ressourceforbrug i den kommunale forvaltning er en tilstrækkelig begrundelse for at berettige en sådan indskrænkning. Det må først og fremmest være vælgernes interesser, der skal vægtes tungest i dette tilfælde. I en tid, hvor den demokratiske styreform er under pres for ikke kunne levere tilstrækkeligt effektive løsninger i sig selv, og store dele af det demokratiske selvstyre flyttes fra det lokale fællesskab til tværgående fælleskommunale selskaber, er det afgørende for den fortsatte brede folkelige opbakning, at vælgerne ikke også oplever en indskrænkning i deres mulighed for at gøre brug af den mindste og dog vigtigste handling i et demokrati - at stemme. Det er gennem borgernes valgdeltagelse, at de viser opbakningen til og giver legitimitet til demokratiet.

Afsluttende

DUF står i øvrigt gerne til rådighed for en uddybning af ovenstående bemærkninger.

Med venlig hilsen

Henriette Laursen
Generalsekretær

Christina Løtzsch Hansen

Fra: Elsebeth Kroer, EAK <EAK@regioner.dk>
Sendt: 29. januar 2015 11:58
Emne: VS: [Sagsnr.:15/135] - [Dok.nr.:5664/15] Underskrevet høringssvar.pdf
Vedhæftede filer: 5664-15_v1_Underskrevet høringssvar.pdf.PDF; 5602-15_v1_Underskrevet høringssvar til Lov om ændring mm (Juniortilforordnede).pdf.PDF

Til Økonomi og Indenrigsministeriet

Vedlagt fremsendes Danske Regioners høringsskrivelser 1) vedr. forslag til Lov om ændring af lov til Folketinger mm (juniortilforordnede) og 2) vedr. forslag til Lov om ændring af lov om valg til Folketinget m.m. (Anmeldelse af kandidatlistor, afskaffelse af pligt til opstilling til kommunale og regionale valg, åbningstid på valgdagen, frister for brevstemmeafgivning m.v.).

Med venlig hilsen

Elsebeth Kroer
Chefrådgiver
Jura og HR-funktionen

Danske Regioner
Dampfærgevej 22
2100 København Ø

T 35 29 83 64
M 29 17 09 31
F 35 29 83 00
E eak@regioner.dk

Officiel post bedes sendt til
regioner@regioner.dk

Fra: Elsebeth Kroer, EAK
Sendt: 29. januar 2015 11:44
Til: Elsebeth Kroer, EAK
Emne: [Sagsnr.:15/135] - [Dok.nr.:5664/15] Underskrevet høringssvar.pdf

Med venlig hilsen

Elsebeth Kroer
Chefrådgiver
Jura og HR-funktionen

Danske Regioner
Dampfærgevej 22
2100 København Ø

T 35 29 83 64
M 29 17 09 31
F 35 29 83 00
E eak@regioner.dk

Økonomi og Indenrigsministeriet
Slotsholmsgade 10 – 12
1216 København K

e-mail: valg@oim.dk

DANSKE
REGIONER

28-01-2015

Sag nr. 15/135

Dokumentnr.

Elsebeth Kroer

Tel.

E-mail:

**Høringssvar over forslag til Lov om ændring af lov om valg til Folke-
tinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, lov
om kommunale og regionale valg og lov om økonomisk støtte til politi-
ske partier m.v. (Anmeldelse af kandidatlistes, afskaffelse af pligt til
opstilling til kommunale og regionale valg, åbningstid på valgdagen,
frister for brevstemmeafgivning m.v.).**

Ved brev af 23. december 2014 har Økonomi og indenrigsministeriet bedt om bemærkninger til forslag til Lov om ændring af lov om valg til Folke-
tinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, lov om
kommunale og regionale valg og lov om økonomisk støtte til politiske par-
tier m.v.

Danske Regioner fremsender hermed følgende bemærkninger til lovforsla-
gene:

**Fastsættelse af mindsteantal stillere ved kommunale og regionale valg ved
lov**

Regionsrådenes mulighed for at forhøje mindsteantallet for stillere til 150
ophæves. Dette hænger sammen med, at de partier, der fik valgt medlem-
mer ved det forudgående valg til kommunalbestyrelse eller regionsråd, efter
anmodning kan fritages for at indsamle stillere til deres kandidatliste. På
denne baggrund fastsættes antallet af stillere i de store kommuner og i regi-
onerne nu i loven til 50 uden mulighed for forhøjelse, idet det dog i Køben-
havns Kommune, i loven fastsættes til 150.

Dampfærgevej 22
Postboks 2593
2100 København Ø

T 35 29 81 00
F 35 29 83 00
E regioner@regioner.dk

Danske Regioner finder, at det vil være hensigtsmæssigt, at fastsættelse af stiller antallet, herunder muligheden for eventuelt at forhøje dette inden for nærmere angivne grænser, bør være en lokal politisk afgørelse, der træffes på baggrund af de konkrete lokale forhold.

Mulighed for at afvise kandidatlistor til kommunale og regionale valg, som åbenbart ikke opfylder de formelle krav

Lovforslaget indebærer, at formanden for valgbestyrelsen kan afvise at modtage en liste, der lider af åbenbare formelle mangler. Der henvises her til, at der ved de seneste valg er indleveret et stigende antal lokallister med sådanne mangler – der nævnes som eksempler i bemærkningerne lister, hvor der ved afleveringsfristens udløb kun er anført 1 eller 2 stillere i forventning om, at listen kan aflevere de manglende navne i løbet af afhjælpningsperioden.

Dette var ved sidste valg bl.a. tilfælde for Region Hovedstaden for flere listers vedkommende. Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at muligheden for at afvise modtagelse af sådanne lister kun forudsættes benyttet undtagelsesvis og i grove tilfælde. Det må forudses, at afvisningsadgangen vil kunne give anledning til vanskelige grænsedragninger, hvorfor at det vil være hensigtsmæssigt, at grundlaget for afvisning af kandidatlistor bør beskrives klarere i selve lovteksten.

Med venlig hilsen

Katrine Fang

Christina Løtzsch Hansen

Fra: Martin Ryding Rosenkilde <maf@Humanrights.dk>
Sendt: 29. januar 2015 13:50
Emne: RE: Høring over lovforslag om ændring af valglovgivningen fra Økonomi- og Indenrigsministeriet - frist: 29. januar 2015 kl. 12 (OIM Id nr.: 197047)
Vedhæftede filer: IMR 540.10-31599.pdf

Til Økonomi- og Indenrigsministeriet

Vedhæftet sendes Institut for Menneskerettigheders høringssvar vedr. høring over forslag til Lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, lov om kommunale og regionale valg og lov om økonomisk støtte til politiske partier m.v. (Anmeldelse af kandidatlistor, afskaffelse af pligt til opstilling til kommunale og regionale valg, åbningstid på valgdagen, frister for brevstemmeafgivning m.v.).

Der henvises til sagsnr. 2014 – 19070.

Med venlig hilsen

Martin Rosenkilde

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

MARTIN RYDING ROSENKILDE
SPECIALKONSULENT
CAND. JUR.

PHONE (+45) 32 69 88 88
DIRECT (+45) 32 69 89 05

MONITORING
WILDERS PLADS 8K | DK-1403 COPENHAGEN K

MAF@HUMANRIGHTS.DK
HUMANRIGHTS.DK | MENNESKERET.DK

From: Emilie Stæhr Hansen [<mailto:esh@oim.dk>]

Sent: 23. december 2014 12:55

To: Institut for Menneskerettigheder; Danske Ældreråd

Subject: Høring over lovforslag om ændring af valglovgivningen fra Økonomi- og Indenrigsministeriet - frist: 29. januar 2015 kl. 12 (OIM Id nr.: 197047)

Som følge af fejlmeddelelse genfremsendes nedenstående høring.

Med venlig hilsen

Fuldmægtig, Valgheden
Emilie Stæhr Hansen

 økonomi og
indenrigsministeriet

Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
Telefon 72 28 25 26
Fax 72 28 24 01
esh@oim.dk
www.valg.oim.dk

Tænk på miljøet, inden du skriver denne mail ud.

Til: 'ac@ac.dk' (ac@ac.dk), 'ae@ae.dk' (ae@ae.dk), Dansk Arbejdsgiverforening (da@da.dk), 'dh@handicap.dk' (dh@handicap.dk), Danske Ældreråd (info@dansk-aeldreraad.dk), Danske Regioner (regioner@regioner.dk), Dansk Ungdoms Fællesråd (duf@duf.dk), Datatilsynet (dt@datatilsynet.dk), 'post@dommerforening.dk' (post@dommerforening.dk), 'fsr@fsr.dk' (fsr@fsr.dk), 'ftf@ftf.dk' (ftf@ftf.dk), Institut for Menneskerettigheder (center@humanrights.dk), Kommunernes Lønningsnævn (kln@lnaevn.dk), 'skaf@skaf-net.dk' (skaf@skaf-net.dk), Netværket af Ungdomsråd (info@nau.dk), Forhandlingsfællesskabet (post@forhandlingsfaellesskabet.dk), 'lo@lo.dk' (lo@lo.dk), åå Forbrugerrådet (fbr@fbr.dk), Advokatrådet, Advokatsamfundet (samfund@advokatsamfundet.dk), Dansk Industri (di@di.dk), DESA Dansk Erhvervssamenslutning (hms@desa.dk), Det Centrale Handicapråd (dch@dch.dk), Dansk Erhverv, høringspostkasse (hoeringssager@danskerhverv.dk), 'Domstolsstyrelsen' (post@domstolsstyrelsen.dk), Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (kfst@kfst.dk), KL, Kommunernes Landsforening (kl@kl.dk), Østre landsret (post@oestrelandsret.dk), Vestre Landsret (post@vestrelandsret.dk), Ældre Sagen (aeldresagen@aeldresagen.dk), 'ae@aeldremobiliseringen.dk' (ae@aeldremobiliseringen.dk), 'lmsjl@statsforvaltning.dk' (lmsjl@statsforvaltning.dk)

Fra: Valgenheden (valg@oim.dk)

Titel: Høring over lovforslag om ændring af valglovgivningen fra Økonomi- og Indenrigsministeriet - frist: 29. januar 2015 kl. 12

Sendt: 23-12-2014 12:27:58

Høring over lovforslag fra Økonomi- og Indenrigsministeriet

Se venligst vedhæftet høring over udkast til forslag til Lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, lov om kommunale og regionale valg og lov om økonomisk støtte til politiske partier m.v. (Anmeldelse af kandidatlistes, afskaffelse af pligt til opstilling til kommunale og regionale valg, åbningstid på valgdagen, frister for brevstemmeafgivning m.v.). Evt. bemærkninger bedes være Økonomi- og Indenrigsministeriet i hænde senest **kl. 12 torsdag den 29. januar 2015** og bedes sendt til adressen valg@oim.dk.

Vedhæftet fremsendes høringsbrev, høringsliste og udkast til lovforslag.

Med venlig hilsen

Fuldmægtig, Valgenheden
Christina Løtzsch Hansen

Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
Telefon 722 82527
Fax 72 28 24 01
clh@oim.dk
www.oim.dk

Økonomi- og Indenrigsministeriet
valg@oim.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 9132 5733
MOBIL 9132 5733
MPED@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

J. NR. 540.10/31599/MPED/MAF

**HØRING OVER FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF
LOV OM VALG TIL FOLKETINGET, LOV OM VALG AF
DANSKE MEDLEMMER TIL EUROPA-PARLAMENTET,
LOV OM KOMMUNALE OG REGIONALE VALG OG LOV
OM ØKONOMISK STØTTE TIL POLITISKE PARTIER
M.V.**

29. JANUAR 2015

Økonomi- og Indenrigsministeriet har ved e-mail af 23. december 2014 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til høring over forslag til Lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, lov om kommunale og regionale valg og lov om økonomisk støtte til politiske partier m.v. (Anmeldelse af kandidatlistor, afskaffelse af pligt til opstilling til kommunale og regionale valg, åbningstid på valgdagen, frister for brevstemmeafgivning m.v.).

Instituttet har følgende bemærkninger:

Med ministeriets lovforslag gennemføres der en modernisering af valglovgivningen på forskellige områder, der har betydning for Folketingsvalg, kommunalvalg, regionale valg samt valg til Europa-Parlamentet. Ændringerne er mest af alt af praktisk karakter med henblik på effektiviseringer. Den gennemgående ændring af valglovene giver imidlertid Institut for Menneskerettigheder anledning til at påpege nogle væsentlige menneskeretlige problemstillinger i de gældende valglove, som regeringen bør tage initiativ til at ændre, inden næste Folketingsvalg.

MENNESKERETTEN

Retten til at stemme ved et valg – valgretten – er udtrykt i en række internationale konventioner, som er gældende for Danmark, blandt andet artikel 21 i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder og artikel 25 i FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder.

FN's Menneskerettighedskomité har vedtaget en generel kommentar til artikel 25, der blandt andet fastlægger, hvilke undtagelser man kan gøre til valgretten. Det fremgår således, at begrænsninger i valgretten skal være baseret på objektive og rimelige kriterier. Der kan også henvises til Europarådets Venedig-kommissions "Code of good practice in electoral matters".

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) indeholder tilsvarende i protokol nr. 1, artikel 3, en bestemmelse om valgret. I sagen Hirst mod Det Forenede Kongerige af 6. oktober 2005, fastslog Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (Domstolen) med henvisning til artikel 3 helt grundlæggende, at retten til at stemme ikke var noget privilegium, at antagelsen i det 21. århundrede i en demokratisk stat måtte være til gunst for inklusion, at almindelig valgret var blevet det grundlæggende princip, og at enhver afvigelse fra dette princip risikerede at underminere den lovgivende myndigheds demokratiske validitet og de love, den offentliggør.

Valgretten er således ikke absolut, men undtagelser til valgretten kan kun foretages, hvis begrænsningen er nødvendig og proportional.

Særligt hvad angår valgretten for personer med handicap har Domstolen i sagen Alajos Kiss mod Ungarn af 20. maj 2010 imidlertid fastslået, at "hvis en begrænsning af grundlæggende rettigheder finder anvendelse på en særligt sårbar samfundsgruppe, der tidligere har været udsat for betydelig forskelsbehandling, for eksempel psykisk syge, er statens skønsmålinger væsentligt snævrere, og den skal have meget vægtige grunde til at indføre de pågældende foranstaltninger."

Sagen omhandlede en borger i Ungarn, Alajos Kiss, der var mani-depressiv og under begrænset værgemål. Efter artikel 70, stk. 5, i den ungarske forfatning mistede personer, for hvem der var iværksat fuldt eller begrænset værgemål, sin valgret. Ved Domstolens vurdering af, om denne indskrænkning i valgretten var proportional, bemærkede Domstolen, at den ungarske lovgivende forsamling aldrig havde forsøgt at afveje de konkurrerende interesser eller at vurdere begrænsningens forholdsmæssighed.

Domstolen henviste i den forbindelse til artikel 29 i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (Handicapkonventionen). Efter artikel 29 skal deltagerstaterne sikre personer med handicap politiske rettigheder og muligheder på lige fod med andre, herunder ved at sikre, at personer med handicap har ret til og mulighed for at stemme. Domstolen udtalte på den baggrund, at behandlingen af personer med

udviklingshæmning eller sindslidelser som en enkelt klasse er en tvivlsom klassificering, og en indskrænkning af deres rettigheder skal underkastes en nøje undersøgelse. Domstolen konkluderede, at en vilkårlig afskaffelse af stemmerettigheder, uden en individuel juridisk evaluering og udelukkende baseret på en sindslidelse, der nødvendiggør begrænset værgemål, ikke kan betragtes som legitime grunde til at begrænse retten til at stemme.

FN's komité for rettigheder for personer med handicap (Handicapkomitéen) har tilsvarende i sin generelle kommentar nr. 1 til Handicapkonventionen udtalt, at "a person's decision-making ability cannot be justification for any exclusion of persons with disabilities from exercising their political rights, including the right to vote". Samme forståelse af valgretten findes derudover i flere ikke-bindende retsinstrumenter, som er vedtaget af Europarådets Ministerkomité (Rec(99)4 af 23. februar 1999, Rec(2004)10 af 22. september 2004 og Rec(2006)5 af 5. april 2006).

FN's Handicapkomité har i klagesag nr. 4/2011 (Bujdosó) ydermere fastslået, at det er i strid med Handicapkonventionens artikel 12 og 29, hvis en stat udelukker personer med mentalt handicap fra at stemme.

Endeligt kan henvises til Den Europæiske Unions Charter om grundlæggende rettigheder, artikel 21, der fastslår, at enhver forskelsbehandling på grund af blandt andet handicap er forbudt.

DEN DANSKE VALGRETSUNDTAGELSE

I Danmark er det som udgangspunkt alle danske statsborgere, der er fyldt 18 år, og som er bosiddende i Danmark, der har stemmeret. En enkelt persongruppe er imidlertid fortsat udelukket fra at stemme. Det er de personer, der er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6. De mister deres stemmeret som en automatisk følge af, at de kommer under værgemål.

Når en person kommer under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, sker det udelukkende for at beskytte ham eller hende mod misbrug, herunder for at undgå, at den pågældende selv formøbler sin formue. Der er således ingen forbindelse mellem personens behov for at blive sat under værgemål og hans eller hendes evne til at stemme.

Baggrunden for den danske undtagelse til valgretten findes i grundlovens § 29, hvoraf fremgår, at personer, der er umyndiggjort, ikke har stemmeret. Grundloven siger imidlertid intet om værgemål, men man har i Justitsministeriet antaget, at personer, der får tildelt en værge og dermed underlægges værgemålslovens § 6, er umyndiggjorte

i grundlovens forstand. Den eneste begrundelse for undtagelsen i dag er, at det lovteknisk ikke er muligt at ændre bestemmelsen uden en grundlovændring.

Denne undtagelse til valgretten er menneskeretligt problematisk, da den rent automatisk afskærer personer, der har fået frataget den retlige handleevne, fra at stemme. Endvidere er værgemål oftest et udslag af en psykisk sygdom, hvilket betyder, at personen grundet sin psykiske sygdom indirekte bliver afskåret fra at stemme, hvilket udgør diskrimination i menneskeretlig forstand.

De internationale forpligtelser har da også medført, at man i regeringen tidligere har overvejet mulighederne for at ændre samtlige valglove – dog folketingsvalgloven undtaget - således at personer under § 6-værgemål får valgret (se Justitsministeriets skrivelse til Økonomi- og Indenrigsministeriet af 14. november 2013 (sagsnr. 2012-629-0082) samt Justitsministeriets svar på spørgsmål 644 fra Folketingets retsudvalg af 17. marts 2014, retsudvalget 2013-14, alm. del.). På baggrund af disse overvejelser er der senest fremsat et forslag til folketingsbeslutning herom, og spørgsmålet er blevet sendt til gennemgang i en arbejdsgruppe (B97, Forslag til folketingsbeslutning om tildeling af stemmeret til borgere under værgemål, FT A, 2013-14). Spørgsmålet om stemmeret til Folketingsvalg synes imidlertid ikke at være en del af arbejdsgruppens kommissorium, hvilket begrundes med, at det lovteknisk ikke kan lade sig gøre at ændre bestemmelsen.

Det forhold, at det efter Justitsministeriets opfattelse ikke lovteknisk er muligt at ændre folketingsvalglovens undtagelsesbestemmelse uden en grundlovsændring er imidlertid i menneskeretlig kontekst ikke en legitim grund til at bevare undtagelsen i dansk ret. Desuden er indholdet af grundlovsbestemmelsen omtvistet (se bl.a. Juristen, nr. 3-4, september 2014, s. 127ff.), hvorfor man i det mindste bør se nærmere på, om og i så fald hvordan man kan ændre bestemmelsen, så den er i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at bringe dansk ret i overensstemmelse med menneskeretten – at undtagelserne i samtlige valglove, hvorefter de personer, der er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, mister valgretten, ophæves.
- Institut for Menneskerettigheder anbefaler alternativt – med henblik på en afklaring i forhold til menneskeretten - at den arbejdsgruppe, der skal se nærmere på tildeling af stemmeret til borgere under værgemål, også inkluderer stemmeret til Folketingsvalg.

TILGÆNGELIGE VALG

Mange personer med handicap oplever, at de har sværere ved at deltage i det politiske liv end andre. Dete fremgår for eksempel af undersøgelsen MOTE fra Center for Ligebehandling af Handicappede. Lovgivningsmæssigt mangler der bestemmelser, som for eksempel sikrer tilgængeligt valgmateriale, fysisk tilgængelighed til valglokaler og tilgængelige stemmesedler. Mange oplever også problemer på selve valgdagen, hvor for eksempel stemmesedlerne ikke er særligt egnede for blinde eller personer med udviklingshæmning. Nogle lande, såsom Irland og Italien, har gjort deres stemmesedler mere tilgængelige for blandt andet personer med udviklingshæmning og ordblinde, idet de har billeder af kandidaterne på selve stemmesedlen.

Danmark har pligt til at arbejde aktivt for at fortsætte med at forbedre mulighederne for personer med handicap for at deltage i det politiske liv på lige vilkår med andre.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at der fastsættes hjemmel til at gøre stemmesedler mere tilgængelige for personer med handicap.

SELVVALGT ASSISTANCE TIL STEMMEAFGIVELSE

Vælgere, der på grund af manglende førlighed, svagelighed eller lignende ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet eller stemmerummet eller i øvrigt afgive stemme på den foreskrevne måde, kan efter valglovgivningen forlange at få den nødvendige hjælp til stemmeafgivningen af en person, de selv har valgt. Imidlertid er det en betingelse, at der samtidig medvirker en valgstyrrer eller tilforordnet vælger (eller en stemmemodtager ved brevstemmeafgivning). Det er formålet med den obligatoriske deltagelse af en valgstyrrer eller tilforordnet vælger, at de skal påse, at vælgeren ikke udsættes for utilbørlig påvirkning og dermed sikre, at personer med behov for hjælp til stemmeafgivning uden pression kan afgive en hemmelig stemme ved valg og folkeafstemninger og frit kan give udtryk for deres vilje som vælgere.

Der synes imidlertid ikke at være nogen undersøgelser, der underbygger den omtalte risiko for, at en selvvalgt medhjælper skulle udøve et sådan pres mod den pågældende. Risikoen for, at en valgstyrrer eller tilforordnet vælger indirekte påvirker vælgeren synes i bedste fald lige så stor.

For at sikre de bedste muligheder for, at personer med handicap kan afgive deres stemme hemmeligt og uden pression, bør det være op til personen selv, om man ønsker hjælp fra alene en selvvalgt medhjælper, en valgstyrrer/tilforordnet vælger eller begge dele.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at valglovene ændres, således at personer, der har behov for assistance ved afgivelse af deres stemme, har ret til kun at blive ledsaget af den person, de selv har udpeget.

Der henvises til sagsnr. 2014 – 19070.

Med venlig hilsen

Mads Pedersen